

Людмила АРХИПЕНКО,

orcid.org/0000-0002-9846-9493

кандидат філологічних наук, доцент,

доцент кафедри українознавства і мовної підготовки іноземних громадян
Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця
(Харків, Україна) *liudm.arkh@gmail.com*

ЗАПОЗИЧЕННЯ В ПАРАДИГМІ СИНОНІМІЧНИХ ВІДНОШЕНЬ УКРАЇНСЬКОЇ ФІНАНСОВОЇ ТЕРМІНОСИСТЕМИ

Еволюціонування будь-якої галузевої терміносистеми української мови відбувається унаслідок стрімкого розвитку наукових знань. Мова науки становить складну динамічну систему, у якій постійно модифікуються складові поняттєвого апарату, що супроводжується вдосконаленням системності, актуалізацією нових чи загальновідомих та понять. Наукове назовництво одного поняття одночасно кількома лексемами стало поширеним явищем, яке в термінології вважають негативним. Традиційне дескриптивне термінознавство варіантність прирівнює до абсолютної синонімії чи дублетності, яка небажана при упорядкуванні терміносистеми. Сучасна ж наукова парадигма термінознавства схиляється до позитивного оцінювання наявності численних термінів для номінації одного й того ж поняття, яке фіксує результати пізнавальної діяльності, узагальнює суспільний досвід.

У пропонованій статті здійснено спробу виявлення її з'ясування особливостей синонімічних відношень, виниклих унаслідок лексичних запозичень з інших мов, у межах української фінансової термінології. У результаті дослідження з'ясовано, що семантичні відношення синонімії в українській фінансовій терміносистемі частково зумовлені як лінгвальними, так і екстралінгвальними факторами, що спричиняють запозичення термінів-синонімів. Потенціал розвитку синонімії становлять перекладені терміни ініомовного походження з різним обсягом синонімічних значень, які часто по-різному пояснюють названі ними поняття й функціонують у різних контекстах. Виділяємо синоніми рівнозначні за етимологією, які мають відмінності тільки у відтінках значення, і етимологічно нерівнозначні синоніми чи запозичені. Такі синоніми представлені кальками з різних мов. Процесу синонімізації фінансової термінології сприяє специфіка економічної науки, яка належить до когорти суспільних наук. Через це лінгвальні ознаки економічної термінології перебувають значно ближче до загальноовживаної лексики, й тому, власне, відчутнішим стає вплив синонімії.

Ключові слова: термін, фінансова термінологія, синонімічні відношення, варіативність.

Lyudmila ARKHIPENKO,

orcid.org/0000-0002-9846-9493

Candidate of Philological Sciences, Associate Professor,

Associate Professor at the Department of Ukrainian Studies and Language Training of Foreign Citizens

Simon Kuznets Kharkiv National University of Economics

(Kharkiv, Ukraine) *liudm.arkh@gmail.com*

BORROWING IN THE PARADIGM OF SYNONYMOUS RELATIONS OF THE UKRAINIAN FINANCIAL TERMINOLOGY SYSTEM

The evolution of any sectoral terminology system of the Ukrainian language occurs as a result of the rapid development of scientific knowledge. The language of science is a complex dynamic system in which the components of the conceptual apparatus are constantly modified, which is accompanied by the improvement of systematicity, the actualization of new or well-known concepts. The scientific naming of one concept by several lexemes at the same time has become a common phenomenon, which is considered negative in terminology. Traditional descriptive terminology equates variantness with absolute synonymy or doubletness, which is undesirable when arranging the terminology system. The modern scientific paradigm of terminology is inclined to a positive assessment of the presence of numerous terms for the nomination of the same concept, which captures the results of cognitive activity and summarizes social experience.

In the proposed article, an attempt was made to identify and clarify the peculiarities of synonymous relations, which arose as a result of lexical borrowings from other languages, within the framework of Ukrainian financial terminology. As a result of the study, it was found that the semantic relations of synonymy in the Ukrainian financial term system are partially determined by both lingual and extralingual factors that cause the borrowing of synonymous terms. The potential for the development of synonymy is provided by translated terms of foreign origin with different amounts of synonymous meanings, which often explain the concepts named by them in different ways and function in different contexts. We distinguish etymologically equivalent synonyms that differ only in shades of meaning, and etymologically unequal or borrowed synonyms. Such synonyms are represented by tracing paper from different languages. The process of synonymization of financial terminology is facilitated by the specificity of economic science, which belongs to the cohort of social sciences. Due to this, the linguistic features of economic terminology are much closer to the commonly used vocabulary, and therefore, in fact, the influence of synonymy becomes more noticeable.

Key words: term, financial terminology, synonymous relations, variability.

Синонімічне багатство мови – це культурне надбання народу, його інтелектуальна зброя. Словник доручає цю зброю тим, хто її потребує.
Святослав Караванський

Постановка проблеми. Сучасні українські галузеві термінології можемо характеризувати як потужні високорозвинені системи, здатні задовольняти суспільні науково-практичні потреби. Серед завдань сучасного термінознавства основне місце посідає «... практичний аспект – систематизація, упорядкування та стандартизація наявної наукової термінології» (Симоненко, 2001, с. 5). Лексико-семантичне упорядкування будь-якої галузевої терміносистеми української мови, беззаперечно, актуальне, адже терміну як лексичній одиниці мовної системи притаманне однозначне співвіднесення – одному поняттю відповідає один термін, а як одиниці загальномовного словника характерні всі лексико-семантичні процеси, серед яких і явище синонімії.

Аналіз досліджень. Лексико-семантичні відношення, зокрема й синонімічні, у різних терміносистемах української мови досліджували Т. Михайлова (науково-технічна), Г. Ус (сімейного права), І. Волкова (фізична), І. Козловець (фінансово-кредитна), Т. Лепеха (судово-медична), М. Сташко (бібліотечна), П. Мельник (інформаційно-правова), Н. Пілецька (економічна) та інші. Грунтовні наукові праці зазначених авторів склали теоретичне підґрунтя для вивчення системних відношень синонімії в українській фінансовій терміносистемі.

Мета статті – виявлення й з'ясування особливостей синонімічних відношень, виниклих унаслідок лексичних запозичень з інших мов, у межах української фінансової термінології.

Виклад основного матеріалу. У вільній енциклопедії знаходимо таке визначення *синонімів* (грец. Συώνυμος – «однойменний») – слова однієї частини мови, різні за звучанням і написанням, які мають дуже близьке або тотожне лексичне значення (Вікіпедія). На нашу думку, у цьому визначенні присутня певна неточність. Питання про спільне у значенні слів-синонімів (поняття чи найменування), про субстрат синонімії (номінативна спільність чи семасіологічна) порушив ще понад сто років тому В. Гумбольдт, який зазначив що «...слово – не еквівалент предмета, який сприймають почуттями, це його розуміння, закріплене в мові за допомогою віднайденого для нього слова. У цьому полягає основне джерело розмаїття позначення одного й того ж предмета. Якщо в санскриті слон називають або з рукою,

або таким, що двічі п'є, то в цьому випадку позначені різні поняття, хоча мають на увазі один і той же предмет. Це через те, що мова означає не самі предмети, а поняття» (Humboldt, 1999), тобто два слова називають один і той же предмет, але співвідносять його з різними поняттями й уже, власне, назва розкриває різні властивості цього предмета. Таке сприйняття синонімії доводить, що абсолютні синоніми, коли тотожні не тільки названий предмет, а й поняття, не використовуються в мові й прагнуть диференціації за значенням, або один із синонімів заміщується іншим й опиняється в пасивному словнику чи стає діалектизмом, професіоналізмом, жаргонізмом.

У сучасному мовознавчому розумінні синоніми – це «слова (переважно однієї частини мови) або їхні окремі значення, а також стійкі словосполучення, афікси, словотвірні типи, граматичні форми, зокрема синтаксичні конструкції, що при повній чи частковій формальній відмінності мають тотожні значення (з можливими відмінностями у стилістичній та граматичній характеристиках та в сполучуваності)» (Українська мова: Енциклопедія, 2000: с. 539). Н. Пілецька зауважує на тому, що «синонімія в термінології має риси, які відрізняють її від синонімії в загальноживаній лексиці. Дефінітивність терміна насамперед передбачає чітке виділення його семантичних меж. У загальноживаній лексиці досить часто межі між семемами нестійкі. Тому для термінології характерна дублетність, тобто називання того самого поняття різними за походженням словами, тоді як у загальноживаній лексиці насамперед розрізняють близькозначні слова з різними відтінками значень (тобто понятійні синоніми) або лексеми, що різняться стилістично (стилістичні синоніми). Звідси й пріоритет генетичного принципу при класифікації термінних синонімів і перевага понятійно-стилістичних відтінків слова при поділі на групи близькозначних загальноживаних слів» (Пілецька, 2009: с. 253).

Синонімна диференціація на перший план виводить стилістичний аспект, а вже далі виявляє інші розбіжності. Таке явище можемо спостерігати в українській мові з опозиційними парами «свій» – «чужий», де «свій» має ширші обсяги поняття, а «чужий», позначаючи спеціалізоване поняття – вужчі. Наприклад, *вивіз* і *експорт*: *вивіз* не лише економічне й фінансове поняття, а ще й позначення звичайної дії «*вивезти, вивозити*» («*вивіз / вивезення будівельного сміття*» (українською мовою «експорт сміття» не говорять)). Будь-які випадки синонімії доводять, що синоніми функціонують у мові за формулою: «те саме, але ж

не те», тобто слова, збігаються в чомусь, але розходяться в іншому. За умови, що синоніми позначали б «те саме», їхнє співіснування втратило б сенс, і, зрештою, це було б не синонімічне багатство словникового складу, а навпаки – засмічення. Такий тип синонімів збагачує стилістичні можливості мови, завдання висловлювання, його жанр і стиль зумовлюють вибір однієї найбільш вдалої з синонімічних одиниць. Трапляються випадки, коли синоніми незалежні від контексту й можуть взаємозамінюватися без порушення стилістичної цілісності, наприклад, *договір* – *угода*, або з наявною стилістичною відмінністю (залежність вибору синоніма визначається жанром та стилем, а не предметною чи тематичною спрямованістю контексту). Для визначення джерел утворення синонімів важливе розуміння того, що синонімічні відношення властиві не всім словам, наприклад, власним іменам чи конкретним назвам побутових предметів. Особливість власних імен полягає в тому, що, співвідносячись з речами, вони мають значення лише в найменуванні і не виражають ніяких понять. Функція власних імен суто номінативна, їхнє призначення – лише називати.

Взірцево такі лексичні одиниці, як терміни, також не повинні мати синонімів, але аналіз функціонування термінів виявляє численні приклади синонімії. Крім того, абсолютні синоніми, яким характерний повний збіг у значеннях, властиві переважно саме сучасним терміносистемам. Дослідниця термінологічної лексики Т. Панько зазначає, що «...синоніми та варіантні терміни й боротьба між ними за місце в науковій термінології вказують на її постійний розвиток, і вже традиційною, поряд із загально визнаною про шкідливість синонімів для термінології, стала теза про синонімію як невід'ємну ознаку термінної лексики» (Панько, 1979: с. 101). Проте Г. Ус уважає, що «... у різних терміносистемах синонімія може виявлятися більшою чи меншою мірою, в окремих вона є справді небажаним явищем» (Ус, 2019: с. 168). На двояке ставлення до явища синонімії в термінології вказує П. Мельник, зазначаючи, що «з одного боку, це процес, який впливає на системність термінології, а з іншого боку – перспектива розширення лексичного складу для задоволення певних завдань у реалізації якісного процесу обміну інформацією» (Мельник, 2022: с. 65).

Синонімічні терміни інакше пояснюють одне й те ж явище, виражаючи різні поняття чи вміщуючи різні обсяги названого ними значення, створюючи проблеми в розумінні таких терміно-одиниць національної мови, зокрема при їх перекладі іншими мовами. У сучасній українській мові однією з причин появи синонімів у термі-

нології стала інтернаціоналізація науки, запозичення інноваційними науковими розробками та поняттями термінів з інших мов для вербалізації цих понять через відсутність термінів-аналогів на певному етапі в питомій мові.

Як ми зазначали раніше в своїх дослідженнях, «... спостереження над реальним функціонуванням термінів у текстах різних спеціальностей дозволяє стверджувати, що основні семантичні характеристики термінів (моносемія, відсутність синонімів тощо) існують як провідні тенденції в цьому функціональному класі, але ніколи не реалізуються повністю, оскільки мова дає лексичний матеріал для різних термінологій, але вона ж і нав'язує їм принцип своєї організації» (Архипенко, 2017: с. 233). Терміни-синоніми, так само як і синоніми серед загальноживаної лексики, визначають як часткові (*авуари* – *активи*), та повні (дублети) або абсолютні (*ажіо* – *лаж*). Абсолютними синонімами можна вважати моносемантичні слова без відмінних ознак з повним збігом у значеннях та вживанні, які є взаємозамінними в усіх контекстах. Лексичною синонімією називають семантичне явище. Її визначальна ознака – близькість або тотожність у значеннях понять, що підтверджує явище так званої нейтралізації значень слів-синонімів, й дає підстави дослідникам говорити про зникнення семантичних відмінностей між ними в певних контекстах та можливість їхньої взаємозаміни: «синоніми – одиниці системи мови (морфеми, лексеми, синтаксичні конструкції), які в межах, як правило, одного мовного рівня позначають те саме поняття і які можна замінити в контексті без спотворення загального змісту (Вакуленко, 2020: с. 78).

Поняттєву подібність чи близькість асоціативних зв'язків, позначуваних словами явищ, предметів, якостей, ознак, дій, так само можна вважати підґрунтям для зближення смислів, адже за порушення такої співвіднесеності не можна говорити про абсолютну чи часткову лексичну синонімію. Синоніми, які по-різному розкривають поняття й мають відмінні обсяги номінованого ними значення або використовувані в різних контекстах, називають частковими. Проте таке існування синонімічних термінів можливе за умови їхнього функціонування лише в одній мові, наприклад, взаємозамінні абсолютні синоніми (дублети) мовознавчі терміни «*мовознавство*» або «*лінгвістика*»).

При перекладі термінів з однієї мови на іншу в якості взаємозамінних можуть використовуватися слова, зафіксовані словниками як однозначні, з відсутньою синонімією. Частотні ситуації, коли фінансовий термін, який в одній мові існує

як однослівний, наприклад, *трани* у французькій мові, в українській мові перекладений двома однослівними взаємозамінними термінами-синонімами – *порція* чи *частина*. Однослівний англійський термін *дилер* перекладається українською двома різноструктурними термінами: однослівним *торговець* і синтетичним *агент з продажу*. Обидва терміни взаємозамінні. Схожі синонімічні терміни в словниках іншомовних слів за мовною приналежністю представлені співвіднесеними парами термінів з різною структурою:

– обидва терміни, як іншомовний, так і український, однослівні: *авуари* – *майно*, *девальвація* – *знецінення*, *дизажіо* – *відхилення*, *карго* – *страхування*, *кредит* – *позичка*, *маркетинг* – *збут*, *конверсія* – *обмін*, *сальдо* – *розрахунок*, *дебітор* – *боржник*, *паритет* – *рівність*, *опціон* – *вибір*, *вартість* – *ціна*, *комерсант* – *купець* тощо;

– обидва іншомовні терміни однослівні: *декорт* – *дисконт*, *дотувати* – *фінансувати*, *жирант* – *індосант*, *валоризація* – *ревальвація*, *ажіо* – *лаж*, *рекамбіо* – *ретрата*. Наприклад, термін *жиро* [від італ. *giro* – оборот, переказ (векселя)] зафіксований словником іншомовних слів П. Мельничука як «вид безготівкових розрахунків у капіталістичних країнах; передавальний напис на звороті векселів, чеків або інших кредитних засобів» (СІС). У тому ж словнику знаходимо термін *індосамент* [нім. *Indossament*, італ. *indossamento*, від лат. *in* – на і *dorsum* – спина] – «передатний напис власника на звороті чеків, векселів, коносаментів та інших цінних паперів про надання прав за цими документами іншій особі. Див. також *жиро*» (СІС);

– однослівні іншомовні терміни представлені в словниках словосполученням двох однослівних українських термінів чи терміна з нетерміном, наприклад: *тратта* (тратта (італ. *tratta*) – «*переказний вексель*, у якому одна особа (векселетримач) наказує другій особі (платникові) сплатити третій особі (ремітентові) відповідну суму грошей у певний термін. Переказний вексель в міжнародних розрахунках» (ВТССМ). Під час перекладу однослівного фінансового терміна може виникати два терміни, один з яких зазвичай двокомпонентний, а не однослівний.

Отже, з огляду на глобалізаційні процеси у різних сфер людської діяльності одним з основних шляхів поповнення мови термінами-синонімами без сумнівів можна вважати перекладацьку діяльність, а, власне, перекладені терміни, які поповнюють синонімічні ряди мови-реципієнта, – продуктом цього процесу. Різні контекстні умови функціонування таких перекладених

термінів надають їм характеристики абсолютних чи часткових синонімів, залежні від факторів, що зумовлюють характер взаємодії контактних у процесі перекладу мов і виражених ними семантичних ознак, відповідних названим ними поняттям. В аналізованій фінансовій термінології до абсолютних синонімів відносимо, наприклад, терміни *лаж* (від фр. *Lagio*) і *ажіо* (від італ. *Aggio*) – «те ж, що і *лаж* – відхилення курсу цінних паперів від їхньої номінальної вартості в бік перевищення» (ВТССМ).

Термін *ревальвація* – «вид грошової реформи з метою стабілізації валюти; підвищення державного курсу паперових грошей щодо золота або іноземної валюти» (ВТССМ) позначає те ж саме, що й термін *валоризація* у 2-му значенні – «збільшення золотого вмісту грошової одиниці стосовно валют інших країн» (ВТССМ).

Термін *ажіотаж* – «1. Штучне підвищення або зниження курсу біржових паперів або цін на товари для одержання прибутку. 2. Велике збудження, хвилювання, боротьба інтересів навколо якої-небудь справи, питання» (ВТССМ) у другому значенні повністю відповідає терміну *бум* – «різке короточасне зростання попиту на які-небудь товари, акції і т. ін., яке супроводжується збільшенням цін на них, зростанням виробництва, торгівлі і т. ін. Штучне пожвавлення, галас, створювані з метою підвищення грошового курсу» (ВТССМ). Наприклад, *біржевий бум*.

Термін *авуари* – «різні активи (гроші, чеки, векселі, перекази, акредитиви), за рахунок яких можуть бути проведені платежі» (ВТССМ) виступає синонімом до слова *актив* у другому значенні – «2. Частина господарського балансу, що відображає на певну дату всі матеріальні цінності, кошти й боргові вимоги, належні даному підприємству або установі; майнові права, що належать фізичній або юридичній особі. економічні ресурси підприємства, що використовуються в господарській діяльності та належать підприємству на правах власності» (ВТССМ).

Отже, семантичні відношення синонімії в українській фінансовій термінології частково зумовлені як лінгвальними, так і екстралінгвальними факторами, що спричиняють запозичення термінів-синонімів. Потенціал розвитку синонімії становлять перекладені терміни іншомовного походження з різним обсягом синонімічних значень, які часто по-різному пояснюють названі ними поняття й функціонують у різних контекстах. Виділяємо синоніми рівнозначні за етимологією, які мають відмінності тільки у відтінках значення, і етимологічно нерівнозначні синоніми чи запозичені.

Такі синоніми представлені кальками з різних мов. Процесу синонімізації фінансової термінології сприяє специфіка економічної науки, яка належить до когорти суспільних наук. Через це лінгвістичні ознаки економічної термінології перебувають значно ближче до загальнонавчальної лексики, й тому, власне, відчутнішим стає вплив синонімії.

У термінології явище синонімії вважають небажаним через ускладнення процесу безпроблемного функціонування термінів, проте оскільки синонімія – природний вияв розвитку лексичного складу будь-якої мови, ми не можемо категорично

стверджувати, що певна кількість синонімів суттєво ускладнює терміновживання, адже, як зазначає Н. Пілецька, «... уникнути різномовної чи структурної дублетності ще не вдавалось у жодній терміносистемі, бо це суперечить фундаментальній властивості мовного знака – асиметрії означуваного та означника» (Пілецька, 2009: с. 256). Перспективи дослідження з метою подальшого упорядкування фінансової термінології вбачаємо в застосуванні функціонального підходу (на текстовій основі) до аналізування синонімічних відношень.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Архипенко Л. М. Синонімія і варіантність в системі української економічної термінології. *Мілодий вчений*. №9 (49), 2017. С. 233–237.
2. Вакулєнко М. О. Синтез дескриптивного та прескриптивного підходів у сучасній кодифікації українського наукового термінолексикону. Дис. ... д-ра філол. наук: за спец. 10.02.21. Український мовно-інформаційний фонд НАН України, Національна академія наук України, Київ, 2020. 432 с.
3. Великий тлумачний словник сучасної мови (ВТСУМ). *Slovnuk.me*. URL: <https://slovnuk.me/dict/vts>
4. Волкова І. В. Лексико-семантична характеристика сучасної української фізичної термінології (на матеріалі спеціалізованих видань 90-х рр. ХХ ст.): Автореф. дис. ... канд. філол. наук. Харків, 2002. С. 9–12.
5. Козловець І. Синонімія у фінансово-кредитній термінології. *Українська термінологія і сучасність: Збірник наукових праць*. Київ, 2003. Вип. V. С. 103–105.
6. Лепеха Т. Лексико-семантичні особливості термінів судово-медичної експертизи. *Українська термінологія і сучасність: Збірник наукових праць*. Київ, 1998. С. 141–145.
7. Мельник П. В. Синонімічні відношення термінолексики інформаційного права. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Сер.: Філологія. 2022 № 55. С. 61–66.
8. Михайлова Т. Синонімічні відношення в українській науково-технічній термінології. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Проблеми української термінології*. Львів, 2004. № 503. С. 53–57.
9. Панько Т. І. Від терміна до системи. Львів: Світ, 1979. 148 с.
10. Пілецька Н. Синонімічні та антонімічні відношення в сучасній чеській економічній термінології. *Вісник Львівського університету*. Серія філологія. 2009. Вип. 46. Ч. 1. С. 252–256.
11. Симоненко Л. О. Українська наукова термінологія: стан та перспективи розвитку. *Українська термінологія і сучасність: Збірник наукових праць*. Київ, 2001. Вип. IV. С. 3–8.
12. Синонім. *Вікіпедія*. URL: <http://surl.li/rkpc>
13. Словник іншомовних слів (СІС). За ред. О. С. Мельничука. URL: <http://surl.li/epsji>
14. Сташко М. Абсолютні синоніми в бібліотечній термінології. *Українська термінологія і сучасність: Збірник наукових праць*. Київ, 1998. С. 178–180.
15. Терещенко С. І. Синонімія в термінології (лексикографічний аспект). *Українська термінологія і сучасність: Збірник наукових праць*. Київ, 2001. Вип. IV. С. 328–330.
16. Українська мова: Енциклопедія. Київ: Українська енциклопедія ім. М. П. Бажана, 2000. 752 с.
17. Ус Г. Г. Українська термінологія сімейного права: генеза і структурно-системна організація. Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата філологічних наук за спеціальністю 10.02.01. Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна, Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди, Харків, 2019. 235 с.
18. Humboldt W. On Language, On the Diversity of Human Language Construction and its Influence on the Mental Development of the Human Species. Edited by Michael Losonsky, CUP 1999, pp. 25–64. URL: <http://surl.li/pezma>

REFERENCES

1. Arkhupenko L. M. Synonimiia i variantnist v systemi ukrainskoi ekonomichnoi terminolohii. *Mylodyi vchenyi* [Synonymy and variability in the system of Ukrainian economic terminology]. № 9 (49), 2017. S. 233–237. [in Ukrainian]
2. Vakulenko M. O. Syntez deskryptyvnoho ta preskryptyvnoho pidkhodiv u suchasniy kodyfikatsii ukrainskoho naukovooho terminoleksykonu [Synthesis of descriptive and prescriptive approaches in the modern codification of the Ukrainian scientific term lexicon]. *Dys. ... d-ra filol. nauk: za spets. 10.02.21. Ukrainyskyi movno-informatsiinyi fond NAN Ukrainy, Natsionalna akademiia nauk Ukrainy, Kyiv, 2020. 432 s.* [in Ukrainian]
3. Velykyi tлумachnyi slovnyk suchasnoi movy [Large explanatory dictionary of the modern language (VTSUM)]. *Slovnuk.me*. URL: <https://slovnuk.me/dict/vts> [in Ukrainian]
4. Volkova I. V. Leksyko-semantychna kharakterystyka suchasnoi ukrainskoi fizychnoi terminolohii (na materialy spetsializovanykh vydan 90-kh rr. XX sm.) [Lexical-semantic characteristics of modern Ukrainian physical terminology (on the material of specialized publications of the 90s, XX cm.)]: *Avto-ref. dys. ... kand. filol. nauk. Xarkiv, 2002. S. 9–12.* [in Ukrainian]

5. Kozlovets I. Synonimiia u finansovo-kredytnii terminolohii [Synonyms in financial and credit terminology]. *Ukrainska terminolohiia i suchasnist: Zbirnyk naukovykh prats*. Kyiv, 2003. Vyp. V. S. 103–105. [in Ukrainian]
6. Lepakha T. Leksyko-semantychni osoblyvosti terminiv sudovo-medychnoi ekspertyzy [Lexical-semantic peculiarities of terms of forensic medical examination]. *Ukrainska terminolohiia i suchasnist: Zbirnyk naukovykh prats*. Kyiv, 1998. S. 141–145. [in Ukrainian]
7. Melnyk P. V. Synonimichni vidnoshennia terminoleksyky informatsiinoho prava [Synonymous relations of the terminology of information law]. *Naukovyi visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu. Ser.: Filolohiia*. 2022 № 55. S. 61–66. [in Ukrainian]
8. Mykhailova T. Synonimichni vidnoshennia v ukrainskii naukovo-tekhnichnii terminolohii [Synonymous relations in Ukrainian scientific and technical terminology]. *Visnyk Natsionalnoho universytetu «Lvivska politekhnika». Problemy ukrainskoi terminolohii*. Lviv, 2004. № 503. S. 53–57. [in Ukrainian]
9. Panko T. I. Vid termina do systemy [From term to system]. Lviv: Svit, 1979. 148 s. [in Ukrainian]
10. Piletska N. Synonimichni ta antonimichni vidnoshennia v suchasnii cheskiej ekonomichnii terminolohii [Synonymous and antonymic relations in modern Czech economic terminology]. *Visnyk Lvivskoho universytetu. Serii filolohiia*. 2009. Vyp. 46. Ch. 1. S. 252–256. [in Ukrainian]
11. Symonenko L. O. Ukrainska naukova terminolohiia: stan ta perspektyvy rozvytku [Synonymous and antonymic relations in modern Czech economic terminology]. *Ukrainska terminolohiia i suchasnist: Zbirnyk naukovykh prats*. Kyiv, 2001. Vyp. IV. S. 3–8. [in Ukrainian]
12. Synonim [Synonym]. *Vikipediia*. URL: <http://surl.li/rkpc>
13. Slovnyk inshomovnykh sliv (SIS) [Dictionary of foreign words (SIS)]. Za red. O. S. Melnychuka. URL: <http://surl.li/epsji> [in Ukrainian]
14. Stashko M. Absoliutni synonimy v bibliotechnii terminolohii [Absolute synonyms in library terminology]. *Ukrainska terminolohiia i suchasnist: Zbirnyk naukovykh prats*. Kyiv, 1998. S. 178–180. [in Ukrainian]
15. Tereshchenko S. I. Synonimiia v terminolohii (leksykografichni aspekt) [Synonyms in terminology (lexicographic aspect)]. *Ukrainska terminolohiia i suchasnist: Zbirnyk naukovykh prats*. Kyiv, 2001. Byp. IV. S. 328–30. [in Ukrainian]
16. *Ukrainska mova: Entsyklopediia* [Ukrainian language: Encyclopedia]. Kyiv: Ukrainska entsyklopediia im. M. P. Bazhana, 2000. 752 s. [in Ukrainian]
17. Us H. H. Ukrainska terminolohiia simeinoho prava: heneza i strukturno-systemna orhanizatsiia [Ukrainian terminology of family law: genesis and structural and systemic organization]. *Dysertatsiia na zdobuttia naukovoho stupenia kandydata filolohichnykh nauk za spetsialnistiu 10.02.01. Kharkivskiy natsionalnyi universytet imeni V. N. Karazina, Kharkivskiy natsionalnyi pedahohichnyi universytet imeni H. S. Skovorody, Kharkiv*, 2019. 235 s. [in Ukrainian]
18. Humboldt W. On Language, On the Diversity of Human Language Construction and its Influence on the Mental Development of the Human Species. Edited by Michael Losonsky, CUP 1999, pp. 25–64. URL: <http://surl.li/pezma>